

ומפרשת המשנה את הטעם:

שתגלחת הנגע דוחה את תגלחת הנזיר, כלומר: מותר הוא לגלח לצרעתו אף שנזיר הוא ואסור בתגלחת, רק בזמן שהוא הנזיר ודאי מצורע הוא, אבל בזמן שהוא ספק מצורע אינו דוחה את איסור התגלחת.

ואשר על כן אינו יכול לגלח תגלחת ראשונה לצרעתו עד שלשים יום, היות וספק מצורע הוא ספק נזיר טהור הוא, וכן את תגלחתו השניה אינו יכול לגלח מאותה סיבה עד שימנה נזירות שניה של שלשים יום.

גמרא:

א-ט **תנא** בברייתא המפרשת את המשנה:

במה דברים אמורים שממתין הוא ששים יום לאכילת קדשים ומאה ועשרים יום להתרת איסורי הנזירות: בנזירות מועטת של שלשים יום.

אבל בנזירות בת שנה, הרי זה:

אוכל בקדשים לאחר שתי שנים, כשיעור שתי נזירויות [וכפי שנתבאר במשנתנו], ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבע שנים, כשיעור ארבע נזירויות, [וכפי שנתבאר במשנתנו].⁽¹⁾

א. המצורע מביא לטהרתו בסוף ימי חלוטו: שתי צפורים חיות טהורות, האחת נשחטת, וטובל הכהן בדמה את צפור החיה עם עץ ארו שני תולעת ואזוב ומזה על המצורע, ואחר משלח הוא את הצפור החיה על פני השדה; וכל מעשה זה אינו נעשה בעזרה אלא מחוץ למחנה ישראל; ולמחרת תגלחת "ימי ספרו", אם עשיר הוא, הרי הוא מביא לכפרתו כבש לאשם וכבש לעולה, וכבשה לחטאת; ואם דל הוא: כבש לאשם ושתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה; העשיר אינו יכול להביא את קרבן הדל, אך יכול הוא להפקיר את נכסיו.

ב. שתי הצפרים מעכבות את המצורע מלהתחיל למנות את "ימי ספרו"; והחטאת מעכבתו מלאכול בקדשים אבל לא העולה, ואילו דין האשם אם הוא מעכב, יתבאר בהמשך הסוגיא.

מתחיל למנות את נזירות הטהרה [אם טמא מת היה ולא מצורע] אלא ביום השלשים ואחד, וממילא נדחה התירו בקדשים ביום אחד, והתירו באיסורי הנזירות ביום אחד; ובפירושם השני כתבו שם התוספות שלשון "לאחר" אינו מכריע, והביאו דוגמאות לזה.

1. בפשוטו אין חידוש בברייתא זו, ואולם מברייתא זו מוכיחה הגמרא לעיל נו א שלא כרב חסדא, בביאור עיקר הדין שאין ימי חלוטו וספרו עולין לו.

וכדמשמע לשון "לאחר ששים", ומותר באיסורי הנזירות רק ביום המאה עשרים ואחד, כדמשמע לשון "לאחר מאה ועשרים".

והטעם בזה, כי את התגלחת הראשונה אינו יכול לעשות אלא ביום השלשים ואחד ולא ביום השלשים כפי הפירוש הראשון, ומשום שביום השלשים צריך הוא לטבול לצרעתו אחר התגלחת, ויש לחוש שיבואו לומר שטבילה זו היא הטבילה לטומאת המת, ואם טבל רק ביום זה, הרי שאינו יכול להביא את קרבנות נזירות הטומאה רק למחרת ביום השלשים ואחד, ואינו

ג. נזיר טמא מת מביא קרבן ביום השמיני: שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה, וכבש לאשם; ובמלאת ימי נזרו מביא כל נזיר: חטאת עולה ושלמים מן הבהמה.

ד. לדעת ברייתא זו: החטאת בלבד היא שמעכבת את הנזיר הטמא מלחול עליו נזירות טהרה; ואחד מקרבנותיו של הנזיר הטהור מעכבת אותו מלגלח, ולאחריהם מותר הוא בכל איסורי נזיר.

ה. אין חטאת באה בנדבה, וחטאת בהמה אף אינה באה על הספק, אבל חטאת העוף באה על הספק; עולת העוף או הבהמה באים אף בנדבה, וכשספק לו אם חייב הוא אם לאו, יכול הוא להביא עולה על תנאי; האשם אינו בא בנדבה, ונחלקו רבי שמעון וחכמים, אם יכול הוא להביא אשם על

תנאי שאם אינו חייב בו יהיה הקרבן לשלמי נדבה.⁽²⁾

ותני עוד ברייתא עלה: ומגלח ארבע תגלחיות [כפי שנתבאר]:

בתגלחת הראשונה — ביום השלשים לנזירותו שמסופק הוא בכל הספיקות: מוחלט, נזיר טמא ונזיר טהור — הרי הוא **מביא**:

צפורים מספק שמא מוחלט הוא, וטעון צפורים לטהרתו.

וחטאת העוף הבאה על הספק משום ספק נזיר טמא.⁽³⁾

ועולת בהמה על תנאי של נדבה משום הספק שמא נזיר טהור לגמרי הוא.⁽⁴⁾

2. בתוספות בסוגיא לעיל נו א נתבארו גם דיני הקרבנות, ועל פיהם מתבארת כאן הברייתא.

3. א. זקוק הוא להביא את החטאת עכשיו, ואינו יכול להסתפק בהבאת קרבן זה בתגלחת השלישית, כי אם באמת נזיר טמא מת הוא ולא מצורע, הרי שאינו יכול להתחיל נזירות טהרה ללא חטאת, ולא יוכל לגלח כעבור שלשים יום לספק צרעתו.

ב. כתבו התוספות כאן: "ועולת העוף דלא אייתי כדין נזיר טמא קשיא לך, ושמא מספק לא הצריכוהו", [וראה מה שהביא ב"ארוזי הלבנון" אות עג].

ודבריהם צריכים ביאור, שהרי אף אם יביא היום את עולתו, לא ייפטר מלהביא שוב ביום התשעים לנזירותו, כי אם מצורע וטמא מת היה, לא יצא בעולתו הראשונה אלא בעולתו השניה שהיא בסוף נזירות הטומאה שנהג, [וכשם

שמביא את חטאתו גם ביום התשעים], והיות והעולה אינה מעכבת בחלות נזירות הטהרה למה יביאנה שתי פעמים!?

ובפשוטו ביאור דבריהם הוא: כי אף בתגלחת שלישית לא נזכר בברייתא שהוא מביא עולת העוף, ובהכרח שהטעם הוא כפי שכתבו; וראה **בהערה הבאה**.

ג. מה שלא הקשו גם על האשם, יש לומר משום דלא אפשר להביא אשם על תנאי לדעת חכמים, כמבואר בהמשך הסוגיא; וראה עוד בזה בהערה בהמשך הסוגיא.

4. א. אם לא יביאנו עתה אלא לכשיתר באיסורי הנזירות, הרי שאם באמת נזיר טהור הוא אינו יכול לגלח תגלחת ראשונה זו, כי אינו מגלח אלא אם הביא קרבן אחד, וכן בכל התגלחות צריך הוא להביא עולה זו, כי בכל התגלחות ספק תגלחת טהרה היא.

חטאת העוף הבאה על הספק לנזירות תומאתו, (6) ועולת בהמה על תנאי של נדבה לנזירות טהרתו אם מצורע היה ולא תמא מת.

בתגלחת הרביעית שאין כאן אלא ספק נזיר טהור, הרי הוא מביא: קרבן טהרה מלא, את העולה יביא על תנאי של נדבה כי שמא כבר יצא באחת מעולותיו הקודמות, ואת שאר קרבנותיו יביא להשלמת חיובו.

אמרת [אמר מר] כברייתא:

תגלחת ראשונה מביא צפורים וחטאת העוף ועולת בהמה:

ומבארת הגמרא: **ממה נפשך** — על כל צדדי הספיקות — **שפיר קמייתי** יפה עושה הוא שמביא את שלשת הקרבנות האלו בתגלחת ראשונה!

בתגלחת השניה — ביום הששים, שספק הוא לו שמא השלים זה עתה את נזירות הטהרה אם "טמא מת" היה ולא מצורע, וספק מצורע הוא בסוף ימי ספרו — הרי הוא מביא [חלק ביום התגלחת וחלק למחרת התגלחת]:

חטאת העוף הבאה על הספק לצרעתו, מביא הוא למחרת התגלחת. (5)

ועולת בהמה מביא — ביום התגלחת ולפניה — לנזירות טהרה, ומביאה על תנאי שאם אינו זקוק לה תהא לנדבה.

בתגלחת השלישית — שספק הוא אם חייב הוא עתה בקרבנות נזיר טמא אם מצורע וטמא מת היה, וספק נזיר טהור הוא, אם היה מצורע ולא טמא מת — הרי הוא מביא ביום התגלחת:

עו א ד"ה למחרת.

5. א. ואם עשיר הוא שאינו יכול להביא חטאת העוף, יפקיר נכסיו ויהא עני.

ב. דין העולה שהוא צריך להביא לצרעתו, לא נזכר לא בגמרא ולא בתוספות, ומשמע שאינו מביאו, כמו את עולת העוף של נזיר טמא שאינו מביא היות והוא ספק ואינו מעכב, וכמו שכתבו התוספות; ולענין האשם שהוא צריך להביא לצרעתו, ראה בזה בהמשך הסוגיא.

6. אבל לא יצא בחטאת העוף שהביא בתגלחת ראשונה, והיינו משום שהתגלחת מעכבת את קרבנות הטומאה, והרי עד עתה עדיין לא גילה לנזירות תומאתו, אם אכן טמא מת ומצורע היה, על פי תוספות ד"ה תגלחת; ומכאן יש להוכיח שהתגלחת מעכבת את קרבנות הטומאה.

ב. כתבו התוספות: [ועולת העוף דלא אייתי כדין נזיר טמא קשיא לן, ושמא מספק לא הצריכוהו], וכן צריך לומר, דשלמים דנזיר טהור לא הצריכוהו, שלא הצריכו לספק נזיר טהור רק קרבן להתירו בתגלחת, וכדאמרינן: גילח על אחת משלשתן יצא".

ולשון "וכן" צריך ביאור, שהרי את השלמים הוא מביא בתגלחת רביעית כמבואר בהמשך, ומה שאינו מביא עכשיו הוא מן הטעם שכתבו התוספות; ואילו את עולת העוף אינו מביא כלל.

ג. בתוספות במנחות קה א ד"ה למחרת, כתבו את הטעם שזכרה כאן דוקא העולה לקרבן נזיר טהור ולא אחת מן הקרבנות האחרות, דהוא משום ד"חטאת בהמה אינה באה על הספק, ושלמי נזיר נמי טעון תנופה, וזה אין יכול להניף מפני שהוא ספק מצורע", וראה עוד בתוספות נדה ע א ד"ה למחרת, ותוספות זבחים

דאי ודאי מצורע הוא ולא (7) טמא מת הוא:

הרי ציפורין חובתו, וחטאת העוף ספק — שהביא לנזירות טומאתו — אזלא לקבורה [הולכת היא לקבורה],⁽⁸⁾ ועולה שהביא לנזירות טהרה הוא נדבה, שהרי העולה באה נדבה.

⁽⁹⁾ ולגלחו תגלחת שניה של מצורע סוף שבעה לתגלחת ראשונה עד שלשים יום אי אפשר, דדילמא לאו מוחלט הוא אלא טמא מת היה, ואם כן נזיר טהור הוא עכשיו, ורחמנא הרי אמר: "תער לא יעבור על ראשו עד מלאת".

וכאן חוזרת הגמרא לענין הקרבנות שהוא מביא על כל צדדי הספיקות:

ואי לאו מצורע ודאי הוי, כלומר: ואם אינו מצורע, ואולם הוא טמא מת:

הרי חטאת העוף שהביא היא חובתו, וציפורין שהביא אף שלא היה צריך להם, אין בכך הפסד, שהרי אבראי קא מתעבדין [בחוץ הם נעשים] ולא הוי חולין בעזרה, ועולת בהמה שהביא הוא נדבה.

ואי לאו מצורע הוא ולא טמא מת הוא, אלא נזיר טהור הוא:

ציפורין הרי אבראי קא מתעבדין [נעשים בחוץ ואינם חולין בעזרה].

חטאת העוף שהביא לקבורה היא הולכת.

עולת בהמה שהביא הוא חובתו.

⁽¹⁰⁾ מקשה הגמרא: והא בעי — בתגלחת שניה⁽¹¹⁾ שבסוף "ימי ספרו" — אשב מצורע, והוא מעכב אותו מלאכול בקדשים, ואיך לא נזכר זה בכרייתא?!

אזלא.

ב. במשנה בסוף תמורה שנינו: "חטאת העוף הבאה על הספק, תישרף; רבי יהודה אומרף יטילנה לאמה", וראה בזה ב"שיטה מקובצת"; וראה עוד ב"באר משה" שהקשה: דאפילו לרבי יהודה אינו ניחא, כיון שאף לדעתו אינה בקבורה, ראה שם.

9. צריך ביאור, מה ענין משפט זה לכאן, שהרי בקרבנות אנו עוסקים ולא בתגלחות; וביותר שמשפט זה נכנס באמצע הענין.

10. קושיית הגמרא ותירוצה מתבארים על פי שיטת התוספות לעיל נה ב, וכפי שביאר דבריהם ב"לחם משנה" נזירות י ח, וראה "באר משה".

11. קושיא זו אינה במקומה כל כך, שהרי אנו עוסקים בתגלחת ראשונה, קרן אורה.

ולפי מה שנתבאר [בהקדמה ובהערה שעליה] בשיטת התוספות, שאין ימי חלוטו וספרו עולין לו למנין נזירות טומאה, הרי שלכאורה לא היו צריכים כאן לומר את הטעם משום התגלחת, אלא משום עיקר הנזירות שאינו יכול למנותה בתחילה אם מצורע היה. [וראה היטב לשון התוספות בדבריהם כאן בענין חטאת העוף בתגלחת שניה].

7. הרש"ש נתקשה בלשון "ולאו טמא", שהרי כל דברי הגמרא בזה, נכונים הם גם אם מצורע וטמא מת הוא כאחד.

8. א. יתכן שכוונת הגמרא לומר בזה, שאין בכך הפסד אם הביא חטאת העוף על הספק, דאי משום חולין בעזרה הרי חטאת העוף באה על הספק; ואם משום שהחטאת נמלקת ונמצאו הכהנים אוכלים נבילה, על זה אמר: לקבורה

דילמא ודאי מוחלט היה, כי אז חסרה לו חטאת העוף לצרעתו בתגלחת שניה, וחטאת העוף לטומאתו בתגלחת שלישית, ולכן מביא הוא:

חדא חטאת העוף בתגלחת שניה לספק ספרו, וחדא חטאת העוף בתגלחת שלישית לספק טומאתו.⁽¹³⁾

ובתגלחת רביעית מביא הוא קרבן נזירות טהרה, היינו עולה לנזירות טהרתו, ומתני עליה:

דאי ודאי נזיר טהור הוא שלא היה מצורע ב-ט וטמא כלל, הרי עולה הראשונה היתה חובה, וזו — שהוא מביא בתגלחת רביעית — נדבה; וכן השניה והשלישית.⁽¹⁴⁾

ואם טמא מת וגם מוחלט הוא [היה], עולה הראשונה [וכן השניה והשלישית] נדבה, וזו הרביעית חובה, וזה — החטאת והשלמים

ומשנין: זה שאתה אומר שהאשם מעכב בהיתר אכילת הקדשים רבי שמעון בלבד היא, דאמר: מייתי ומתני [מביא אדם אשם, ומתנה שאם אינו חייב אשם יהא שלמים], כי לפי שיטתו אכן הוא מעכב.

אבל לדעת חכמים שאינו יכול להביא אשם ולהתנות, אם כן אם תמצי לומר שהאשם מעכב הרי נמצא שאין תקנה לאדם זה, ובהכרח שאין האשם מעכבו מלאכול בקדשים.⁽¹²⁾

וממשיכה הגמרא לבאר את הברייתא:

תגלחת שניה ושלישית שלמדנו בברייתא שהוא מביא חטאת העוף ולא נזכרו גם הצפורים כמו בתגלחת הראשונה, הוא משום דציפורין לא צריך, דהא עביר [הרי כבר עשאן בתגלחת הראשונה]!

ומאי איכא, מה נותר להסתפק בתגלחת שניה ושלישית —

ג. לפי מה שכתבו התוספות - הובא בהערה לעיל - שאת עולת הנזיר הטמא אינו מביא כלל כיון שהוא ספק; יש להסתפק אם גם את האשם - שאינו מעכב בנזירות טומאה - אינו מביא כלל ואפילו לרבי שמעון שיכול להביא ולהתנות, או שמא דוקא את העולה אינו מביא שהוא דורון בעלמא, אבל האשם שהוא מכפר, אולי מביא על תנאי, וראה בתוספות נדה דף ע' סוף עמוד א.

13. לשון הגמרא צריך ביאור, שהרי מלבד שיש להסתפק שמא חייב הוא בחטאת העוף, הרי יש להסתפק גם כן שמא חייב הוא בקרבן נזירות טהרה כמבואר בברייתא, ולשון הגמרא משמע שאין להסתפק אלא בחטאת העוף.

1. המפרש.

12. א. טעם מחלוקתם היא, כי לדעת חכמים "אין מביאין קדשים לבית הפסול"; והיינו, דהאשם נאכל ליום ולילה אחד, ואילו השלמים נאכלים לשני ימים ולילה, ונמצא שאם יותר מבשר הקרבן לאחר יום אחד, לאוכלו לא יוכל שמא אשם הוא, ויצטרך להותירו עד יום השלישי ולשורפו, ונמצא גורם לקדשים ליפסל.

ב. לשון התוספות לעיל נה ב ד"ה ומדקדק - על אשם המצורע שבתגלחת השניה [ולא הביאו את דברי הגמרא כאן] - "דאשמו אינו מעכב לאכול בקדשים לרבנן, ולרבי שמעון דאמר: מביאין קדשים לבית הפסול, מביא גם אשם ומתנה בשלמים"; ועל פי דברים אלו פירש ה"לחם משנה" [נזירות י ח] את קושיית הגמרא ותירוצה.